

Megvert az anyád?

...Hát előkerültél! Öcsém dolgai közül! Nézegetem a fényképedet. Ha behívnak, biztosan nem bízom anyámra, magammal viszem a frontra azt a májusi délutánt, azt a kiodvasult fűzfát, azt a kocsiútszegélyt, a kislánymosolyt, hogy az ütközetekben óvjon, és a harcok csitulván visszabékéltessen az emberekhez. Teljes életemben máshol voltál, mások őrizgettek, ahogy csakugyan, az élő és megélt életünkben sem láttuk többet egymást. Nem ismerhettem igazi cseperedésed, a nagylányt, a mátkát, a menyecskét, a sokgyerekes anyát, az unokázó asszonyságot.

Csak néhány, rajongó, csöndes hónapunk volt. Megvárások, tejszarnok, eperfa az iskolaudvar szélén, hazakísérések, vasárnapi halastónézés kerékpáron. Ablakotok alatt hármat cirpelő biciklicsengő. Hajad, ha kettős varkocsba fontad, a kék vagy piros hajszalagod az arcomat verdeste minden gödörnél, nagyobb göröngyön, ha csak egybe fontad, akkor bal füledben gyönyörködtem. Máig sem tudom, kié volt a férfibringa, ahogy azt sem, mi bámulnivaló volt egy bakfis bal fülén. Vagy a tarkódon megszagolt hajad mért bűvölt el, hogy majdnem az árokban kötöttünk ki? Évek múlva egy rómaiak alapította város romkertjében írtam rólad, felejtésistennő kimenőre bocsátott fruskájáról, a „kerékpáron tavaszba hordott lányról”. Május végi délelőtt volt, mint most, vagy hat évtizeddel korábban.

Te sem ismerhettél engem, de könnyen fogadtad közeledésemet, s ha vártalak óra után, nagyszünetekben az eperfánknál, a lányok elsomfordáltak mellőled. Próba voltunk egymásnak, tartózkodás, oldódás, készülődés valami távolibbra, tartósabbra, véglegesebbre. Ismerkedés a mással, a magunkba építhető, magunkkal vihető képével, fürkészve, hogy az odacserélt bizalom reggelre észrevehető-e a szemén, szavain, kézfogásán. Nem igaz, hogy tartanak a fiúktól tizenkét-tizenégy éves lányok, a határokat persze nem kell örökösen tágítani, szerencsére én félenk, inkább csöndesen mafla természetű voltam. Egy esztendő múlva már biztosan elijeszt a kikupálódott, legénykedő, kollégiumban el-

durvult, férfihangú kamasz. De akkor már talán kerültük is egymást. Vagy inkább: elnőttünk egymástól. Nem hinném, hogy valaki beleavatkozott volna a dolgunkba. Néha még kijártam az építkezésre, a házatok előtt mentem el, gyűjteni nagybeteg öregapámnak valamicske munkaegységet. Alkonyatkor, a csordapor után ballagtam haza holtfáradtan, meszesen-malterosan, izzadtan. Egyszer egy meggyfa tetejéről kiáltottál utánam. Visszanéztem, odamentem. Nem tudom miről beszélgettünk. Te a fán, én lent. A bugyid színére is emlékszem, az a kék már nem divat. Elkapod, kérdezted, és lehajítottál néhány túlérett meggyet. Másnap Komlóra utaztam, anyámhoz. Hoztam egy olcsó gyűrűt onnan, gyanítottam, hogy valami krómozott drótból bütykölték, aztán tréfálták rá az apró, sárga festékszemcséket. A komlói piacon vettem. Nem tudom, odaadtam-e, vagy a kacatjaim között maradt. Sok fordult meg azon a nyáron. A magyar miniszterelnököt aznap végezték ki, amikor felvételizni mentem Szekszárdra. Az edzések, a meccsek a falu focicsapatával. Végül kiestünk. Nagyapám agyvérzése. Légpuska, amit elvittek, aztán visszaadtak. Katonai lőszeret, amit nem vittek el, mert nem találtak meg. Iskolai kirándulás Pécsre. Mecseki viadukt. Kalatozov filmje a moziban. Nem ülhattunk egymás mellé. Templomba már csak ritkán mentem el. Olvasás közben talált a vasárnapi harangszó. És írtam az indiánregényemet. Csak úgy fejben. Ezt nem kellett volna.

Három égtáj katolikus menekültjeinek találtak egy svábházat – templomnak. A ház előtt levő konyhakertben helyet a haranglábnak. Megfaragták, megácsolták erős gerendákból. Bealapozták a sváb konyhakertjébe. Azok mind evangélikusok voltak. Akik itt maradtak és akiket elkergettek. Két harangjuk volt. Azoknak is kettő, akiket kivittek a Gulágokra. Sokra nem mentek vele. Végül került harang a katolikusoknak is. A püspök jött át Pécsről a felszentelésre. Megbocsátják, vagy nem az odaföntiek, mert pap füle nem hallotta, de ott kapaszkodott össze egyik nagymisén a szemünk először, aztán másodszor, aztán a „Menjetekek békével” felszólításig még sokszor. Ez is abban az évben volt. Ami maradt a gyóntatószék térdeplőjén, azt ő bizonyosan meggyónja – érveltem nyugtatásomra. De a penitenciát is Erzszi fogja leróni, térden állva, akadékoskodott erkölcsileg kényesebb felem. Méghozzá kettőtök helyett, mordult még rám olvasás közben. Tudtam, indián sohasem lehet keresztény. Ezt nem kellett volna. Sem tudnom, sem töprengeni rajta. Felülni a lóra, biciklire, traktorra, és ki a határba. A bűnt megelőző pillanatnál nincsen, nem is lehet nagyobb bűn.

Arra a pár hónapra gondolok. Szedtük és ettük a gyalogakác virágát, meg sem fordult bennünk, hogy van holnapi nap, sőt holnapután, hogy általában a világ csupa hétfőből áll, ritkák a vasárnapok. Nem tudtál úszni, így aztán én is a parton maradtam, s néztük vizet, a halászó madarakat, az eget. Ha ponty dobta föl magát, odakaptuk a szemünket. Kavicsokkal kacsáztunk. Faragtam sípot az öcsémnek. Annak a fűzfának a gallyából, aminek odvába beléptél egy fénykép erejéig. Tartottad a biciklit, amíg a leeresztett belső gumit pumpáltam. Ránk csöngetett Dávid Jóska, megkerült egy gödröt, és fordult. Elengedett kormányal bohóckodott. Visszaszálltunk a kétkerekűre, te a vázra, én az ülésre,

napszállat volt, közelgett az etetésidő, fejes, a vacsora, a csillagos este. Előttetek két házzal tettelek le. Nem tudom, miért volt a nagy óvatosság. Nem hazudtunk, otthon nyilvánvaló volt, hogy velem töltöd a délutánt. Ha anyád keres, kistestvéreid biztosan elcsiripelik, hol vagy, és kivel. Vagy nem értettem magamat sem? Este visszatértem a kaputokhoz, de inkább az utca másik oldalán cövekeltem le. Mögöttem a kert, hallgatag ágyásaitok, azon túl a patak. Vártalak. A hold előbb érkezett a kéményetek fölé. De aztán kijöttél te is. Csillagporos volt a szemed körül. Megvert az anyád? – kérdeztem.

És ez, ez volt az igazi eltévelyedés. A másik változat, ha erre gondolok, kétségbe ejt. Nem mintha valaha is túlzottan el lettem volna ragadtatva a lénytől, aki reggelente a tükörből visszabámul. Mostanában mondogattam is magamban, hogy drága anyácskám, apácskám, mi a francnak hoztatok ki engem Erdélyből. Válasz már nem jöhet. Magamnak, magamban fohászkodtam, aztán elfogott a rémület. És ha elvisz meneküléskor a vérhas? Hiszen már a testvéreim is ideát születtek... Hiszen, ha anyámmal meghalunk a szülőágyon, akkor nem vagyok. Hiszen, ha anyám és apám nem házasulnak össze, akkor nincs én, hanem a másik változat él, az a változat érvényes valahol az ismeretlenben. S ezzel minden józanságot elemészítő sötétség kezd incselkedni a tudattal. Amire nem mondhatom, hogy kérem, a megismerés ennél azért sokkal világosabb, mert ez az incselkedés is a megismerés egyik gyökérszála. Ami kétségbe ejt. És ezen a fényes, mostani május délutánon is elsötétít.

Milyen messze vagyok, ha nem én vagyok. Attól a ponttól, ahol *te* lenni igyekeztem, de elfáradtam. Aztán felnőttünk mindketten. Megvert az anyád? És hallgatózom. És hallom a hangom, nagyon messziről, ahogy átcsúszik egy mélyebb, immár állandó fekvésbe.

ÉDES ANYANYELVÜNK
Üdv e nyakas tényen!
SZÉCSI MARGIT